

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 9.

У Сомбору за Септембар 1897.

Год. XXIX.

О СА XIV. СКУПШТИНЕ УЧИТЕЉСКОГ УДРУЖЕЊА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ.

Учитељско удружење састаје се редовно у своје скупштине месеца августа сваке године, а сваки пут у друго место. Ове године 2. (14). августа, састала се 14. скупштина у Крушевцу, заиста месту скровитоме, као што га народне песме називају.

На скупштини је било искуљено које мушких које женских чланова нешто преко 300. Кад се узме у обзир, да има 1187 чланова, онда је ово мален број заинтересованих раденика; али, кад се сазна, да на тим скупштинама долазе са решавајућим гласом само изасланици појединих зборова, онда је то красан одзив.

Ову су скупштину посетили и овострани српски учитељи (Војвођани) у лепом броју. Било их је 9-ро и то: Арк. Варађанин из Нов. Сада, Гавра Путник и Пера Стефановић из Руме, Вељко Петровић из Земуна, Вељко Константиновић са господом, Душан Томић и Иван Мартиновић из Панчева, Душан Стојшић из Сенте и Аркадија Павловић с господом из Ст. Кера. Гости су добили почасно место у скупштини и били су за сва три дана свога бављења гости учитељског удружења.

Скупштина је отворита тачно у пола 9 сати председник глав. одбора г. Ђока Ивковић прикладним говором у коме је нарочито споменуо, да је удружење из књижевног фонда пок. добротвора учитељског Јована Гавриловића издало „Општу Педагогију“ од Др. В. Бакића. У спомен 100-годишњице овог добротвора свог отворило је удружење у Београду „Школски музеј“.

После поздрава свог приказао је председник изасланика политичне власти г. Бранислава Мишковића, изасланика министра просвете г. Михајла Поповића професора и поименце горње госте из Војводине. Скупштина је сваки приказ тај поздравила са живели.

На те поздраве одговорио је у име овостраних учитеља г.

А. Варађанин са неколико топлих и родољубивих речи, те је скупштина поново узвикнула: живели војвођани.

После тих поздрава и отпоздрава прешло се на избор часника скупштинских, те је за председника изабран г. Љубисав Јовановић учитељ из Крагујевца, за потпредседника г. Тома Теодоровић учитељ из Крушевца, за секретара: Михајло Михајловић, Димитрије Стојановић, Димитрије Ћосић, Стева Радовановић, Марко Матејић и Јулија Вуловић.

У извештајни одбор ишли су: Ђорђе Којић, Веља Павковић, Милан Смиљанић, Димитрије Милентијевић и Мијајло Радојковић.

У одбор за пројект устава: Мића Ивковић, Мих. Стефановић, Мих. Сретеновић, Ђока Јовановић и Владислав Кнежевић.

Тај дан прослављен је у целој Србији рођен дан Краља Александра, ради чега је приређено благодарење у цркви Лазарици, те је и учитељство корпоративно учествовало на истом и по том послало своје честитке краљу и господару земље своје.

После подне тога дана и сутра дан радили су пододбори. За то време приредно је министар привреде овој скупштини два лепа предавања, једно се односило на подизање и неговање свиларства и свилене бубе у Србији, а друго на увођење земљорадничких задруга. Прво је предавање држао г. Владимир Ђорђевић професор пољопривредне школе у Краљеву, а друго г. Михајло Аврамовић управник подунавске окружне задруге у Смедереву, који већ од неколико година ради на том послу и сматра се као оснивач оваких задруга у Србији. И један је и други предавач тако исцрпљиво, лепо и поучно изнео своју ствар, да је скупштина завела обојици записничку захвалу и примила их у своје почасне чланове, пошто су своја предавања уступили бесплатно друштву штампања ради.

Пре ових предавања, а другог дана, читани су силни брзојавни поздрави, који су стигли на скупштину из свију крајева лепе наше Србије. Међу тим поздравима отликује се онај г. Тодора Јовановића трговца из Ваљева, који уз поздрав поклања удружењу 100 динара у име благодарног сећања на свог учитеља из детињства који му је отворио умне очи. Скупштину је тај знак пијетета врло пријатно дирнуо и повикала је из свег гласа: живео господар Тодор!

Другог дана у недељу 3. (15.) августа, после св. литургије, приређен је свечан парастос пок. добротвору учитељском Јовану Гавриловићу, куда је отишао велик део скупштинара; а мањи део, који се бави поред свог школског посла, привредом народном, остао

је, да саслуша неке предлоге изаслатог секретара министарства привреде, г. Косте Петровића, који се односе на подизање привреде у народу, које министарство жели увести путем школе и учитељства. На овим саветовањима пало је врло лепих и родољубивих мисли с једне и друге стране, а ми смо могли сазнати, да се у Србији живи и с лепим успехом ради и на привредном пољу, коју и школа и учитељство му знатно потпомаже. Дознасмо и то, да би се много више на том пољу могло урадити и да би се радило од стране учитеља, да нису исти изложени тако честој промени и премештајима, јер тек што се човек настани и отпочне да подиже виноград, воћњак, пчелињак и т. д. а дође абер да се премешта на други крај Србије, па шта ће онда човек с кошницама, шта с воћкицама које је подигао. Мора да распоклања, јер не мож' преносити, особито у зимње доба, где се најчешће премештају учитељи. У таким приликама, наравно, мора напустити рад око привреде и онај најодушевљенији поборник привредних покрета.

Сутра дан, у понедељак 4. (16.) августа о. г. дошли су на ред извештаји управног одбора на претрес, који су с одобравањем примљени и онда се прешло на предлог о преиначењу друштвених правила највише за то да може удружење стално и у извесној количини потпомагати своје чланове и њихову породицу у време нужде или после извесних година. Предлог је за то спремио главни управни одбор у Београду, а спремили су у истом смислу и крушевачки учитељи и оба су штампана и међу чланове раздана. Осим ових штампаних предлога било је и писаних, који се издали нарочитом одбору на проучавање, и односно, на самосталан један предлог.

Ми смо војвођани били већ отишли из Крушевца, кад је тај предлог приспео на расправу; али смо извештени, да се цео пројект одбацио и да је решено, да се умоли влада и односно народна скупштина, да се побрине за обезбеђење изнемоглих учитеља и учитељица у старе дане, т. ј. да им спремим пристојну мировину за њих и њихове породице у време нужде.

Овом приликом се приметило, да је врло незгодно сазивати оваке скупштине у места, која не леже поред жељезница, а и која немају довољно станова, јер се осведочио приређивачки одбор у Крушевцу, да је с тешком муком могао набавити кола за превоз са жељезничке станице Сталаћа до Крушевца, а још теже му би створити станова за 300 странаца. Тога ради решила је скупштина,

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да се у будуће састају скупштине само у највећа места: Београду, Нишу, и Крагујевцу. Идуће године сазваће се скупштина у Београду.

Ова је скупштина у опште оставила на нас с ове стране леп утисак. Учитељи се достојанствено понашали и своје ствари расправљали лепим изразом и родољубивим заносом; види се, да велик део учитељских снага припада интелигентној класи и родољубивим чланова народа свога.

Неколицина нас војвођана или пречана, како нас зову, пожелела је, да обиђе овом приликом, колико се жељезницом може, и крајеве новоослобођене Србије, те смо се винули до Ниша, а одатле до Врање и Пирота.

На путу том видели смо, да народ напредује, да просвета шири крила своја и у оним крајевима, који су пиштали до пре 20 година под тешким турским притиском. Стекли смо уверење да се школом шири у том крају поред просвете и родољубив смер, који иде за тим да се подмладак умном и телесном снагом крепи, како би се не само очувало, што се стекло, него и даље проширило, пута слободи и напретку.

У то име заведене су по тим крајевима школске стрељачке већбе, те се деца основних школа мушка и женска, већбају гађањем из пушака, за које им држава даје оруђе и џебану. А по средњим школама заводе се гимнастична друштва „Душан Силни“, која и дух и тело снаже на поуздање и храброст. Прву стрељачку задругу међу ученицима осн. школе завео је 1892. г. *Јаков Поповић* сићевачки учитељ, наше горе лист, који је још пре 20 година прешао тамо да војује за крст часни и слободу златну. Његова је четица добила и своју заставу са двоглавим орлом, којој је кумовао сам краљ код срамног споменика варварства турског, код „Беле Куле“, близу Ниша. Учитељ је добио од краља признање; а да је та родољубива мисао загрејала и друге учитељске груди види се и отуда, што је за ових пет година основано тамо већ 42 школске стрељачке дружине.

Само нас једна појава у том крају нашег народа изненађује и жалости, што чуемо и приметимо, да тамо у народу религиозни осећаји изчезавају; народ скоро напустио цркву. Нишљани су под Турцима знали саградити величанствену цркву, која би могла примити у своје закриље 5000 душа и беше за турско доба често пуна, а данас, вели црквењак онај, не напуне се ни столови ни о највећим празницима. Та се појава указала и на простом народу,

јер кад путовасмо о Преображењу Враћи, виђасмо уз пут на више места наше сељаке где врше, баш у оно доба, кад се служба божија служи. То је жалост и велика срамота за свештенички и учитељски сталеж у том крају. На ту страну ваљало би бодријим оком да попази и министар просвете, па и митрополит Михајло, јер вук се увукао у стадо, па нетреба га пустити да га поништи, јер где религија опада, ту злочинства расту.

Но у опште, кад прелетим мислима оне дане и путеве са те 14. учитељске скупштине, мене подиђу мили и пријатни осећаји, јер ми је и са скупштине и са пута остало врло лепих успомена, које ме одушевљавају и пуне груди задовољством и утехом, да ће нам Српство процветати и да ће, ако не ми, а оно наши потомци дочекати, кад тад, стару славу и величину. Па ако ништа друго, већ то је довољна награда за труде и трошкове што смо поднели путујући тамо и натраг.

А. В.

ПОВТОРНА ШКОЛА.

Пише П. Т. учитељ.

Намеран сам о оној установи говорити, која је код нас још са свим у зачетку своје и поред тога, што више власти изискиваху рад на истоме и што учитељи вољни беху том захтеву задоста учинити. Са обе стране беше воље за то, па ипак обоје — а особито учитељи — увидеше да им посао, не знам из каквог узрока али неиде жељеној цели баш ни мало.

О овоме сам се за време моје мале праксе и сâм уверио, а распитивајући се код иних и о томе се осведочио, да тај штетни застој гледе потворне школе није само код нас, већ и на државним школама а то зато, што је иста установа непотпуна.

Одредба за повторну школу вели, понављање свега ученог у V. и VI. разреду. Но ово без даљег упутства, без диспозиције градива тако је релативно, да сврхи потворне школе не може задоста учинити.

Ја сам тврдо уверен да нам дотичне школе само тада цветати могу, ако су оне тако устројене да одговарају интелектуалној потреби ученика. Ако игде, ал овде нам ваља рачунати са личношћу ученика; јер овде ученика није више — тако рећи — прост механизам да безусловно акцентира што му се пружа и није му више ризница само школа, већ избија јако индивидуалитет, на што много јаче но пре утичу и сви надражаји друштвеног живота. Зато не

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

скучимо га у опсегу нижих разреда, не ограничавајмо му природни развитак; јер то не само да нам за рукама поћи не ће, већ ће се на самим нами и осветити као што нам се и свети.

Или зар се то не зове освета, кад наставник највећи труд полаже за време четири односно шест годишњег образовања ученика, да свом позиву задоста учини и на послетку види, да ништ урадио није, јер му васпитници у живот изашавши за одржање своје егзистенције апсолутно неспособни постадоше. Тумарају тамо — амо незнајући шта да почну јер им ништ за руком неиде, те на послетку место сами своје уређење да криве а они се огорче на цео свет и веле: „друштвена организација не ваља треба је оборити!“ Данашње људско стање много је еклакантнији доказ за то, него да се речено опорехи може; а за узрок тога сматрам делимице и наставу која се стара само за, строго узевши основну, — и вишу школу изображавајући тако мањину а будућу компактну масу занемарује у најгорим годинама (од 13—16.) јој.

Сваки испитивалац физиологије људског живота мора признати, да човек ступајући у доба тако званог „швигарца“*) уједно и нову сферу живота почиње која се разликује од дотадашњег. Телесно је сада јак, душевно снажнији; сваки спољни надражај с рефлексом прима, па још ободрен са „нисам више ђак“ и утицајем новог друштва му, постаје — по речима Rousseau — као онај лав у кавезу који и поред своје рутине на самога госу насрће. А то је сасвим и природно; јер кад му душу не забављамо, кад се не старамо да му вегетативни живот који је у том добу најбујнији, развићем духа ограничавамо, постепено у једначину довађамо: оно ће и у превази бити. Ми истина чинимо нешто, али не њему сходно што већ и из самог тог факта видимо, да му је досадања настава у томе добу несносна те нађели само мало одушке, опире јој се. По-смотрим ли пак мало дубље психологију ученика основне и повторне школе, наставну целъ која би требала да је и фактично наставно стање данас једне и друге, морамо му и за право дати што досад такни беше кад у живот изађе.

Дете дошав у школу сходно физичном стању и душевно је мали. О душевној јасноћи ни разговора; у њему су само природне способности за образовање духа. Према томе је и настава.***) Њена

*) Услед даншњег развитака људства и раног утицаја његовог на човека, ја смело називам већ ово доба, „доба швигарца.“

**) Знано нек' је, да под „наставом“ увек разумем и васпитање и обратно; јер по Herbart-у и ја не могу замислити једно без другога.

је задаћа у овом првом добу неговање свих органа као основ душевном напредовању и изоштравање душевних способности за напредовање. У овоме добу специјално стварна настава није толико практично животне вредности, већ је више као средство за развијање човека у томе правцу. То нам доказује душевно стање ученика, што у овом добу није кадар ни о самом животу судити а камо ли да учено у корист тога употреби. Обим његових представа врло је узак, а душевно око да у свет прозре врло тавно; осећа само оно, што га непосредно стиче.

Према томе ваља и наставу акомодирати. Тенденција у главном нека је, развијање духа а никако објективно знање. Дакле, више се старајмо о начину него о стварном знању. О овом потоњем само толико, да одговара позитивности и развоју дечијем а иначе сву снагу улажимо у начин обуке нам јер га тиме (ученика) чинимо способним за акцентирање свега, а уједно му пружамо и начин — што је врло важно — како ће да стиче и сам знања што му је у каснијем добу за живот нужно. Једном речи, забављајмо га непрестано ал не зато да дотично зна, већ да га за знање приуговоримо. Не чинимо ли тако, успети нећемо шта више, упропастимо га, јер пожаљено поправит касније неможе, почем касније утиче на-њ' друштво које много већег утицаја има од нас; јер друштво му више привилегије даје које му ласка, а које га баш и упропашћује. Јер за борбу друштва неспособан мора да клоне што школи и васпитању има да захвали, које се трудише само да га ли знањем нагурају. Па и то не у оном добу, кад је по њега практичне вредности већ још тада кад је стварно знање код њега, као код једино осећајног бића, врло лабилног трајања. Да је пак стварна обука у основним разредима заиста врло лабилна па ма она како да је у своје време добро обрађена видимо из тога, што нам добри ђаци и после кратке двомесечне вације знатан део обученог позаборављају и што огромна већина дожививши само 20. годину ограничава се знањем ли на оно худно читање и писање.

Све је ово доказ, да строго узев стварно знање као специјалан услов за унапређење људства, не толико у основним разредима, већ у старијем добу васпитника да обрађујемо, а дотле изоштравајмо све душевне способности му, оплемењивајмо у њему млађано стабло свему што је лепо поштено и човеку достојно, како би касније у том правцу и нехотице развијати се могло. То пак да постигнемо и опет велом, махнимо се тога да од појединог ученика у основним разредима енциклопедију правимо. Узмимо мало градива, ал пазимо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да нам је обраћа истога кроз прожмана воспитним начелима: дичем специјално стварност знања подјаму му онда и онде, кад је он то мочан с користи и акцентирати.

То доба пак за много целихходнија сматрај доба повторне школе а особито последње две године. Јер узимам само таког једног одраслог дечака на посматрање. Телом здрав, духом свеж младич што му израза лица и очи показују. Усвјед доброт васпитања верзипан у свему што је јено, поштено и корисно. Стицане престава истина по својем силогизму ал јасно аперцепира и то не само на основу спољнег већ и унутарнег посматрања. Није ли у стању то баш сватко учинити, ипак без нивидијалности ништ не прима, јер му изоптрени разум сватко ставља питања: „зашто то?“ „оу куд?“ и „је ли то јено?“

Овај израз душевног му стања најмочнији је доказ да је за стварну објект досад само приутоговљаван био, а сад да приспе онај час, кад и он сам чезне за оним чета нема јер потребу истога — тако рћи — и инштиктивно осећа. И ма с кол гледашта посматрали ствар, увек ћемо на исту конзеквенцију доћи, да је сад најснопобнији за сваку стварну објект. Хоћемо ли да не буде глупак сад та умудримо; желимо ли да се знањем и користити уме, научимо та сада томе; јемо ли вољни да буде правичан а не тесногруд, сад та упознајмо с правдом; не ћемо ли да је оторчњак, сад та упознајмо са правим стањем зљудског порека и са непоколебивим законом који с њиме влада; желимо ли да је побожан, сад делајмо разумом на разум (јер до сего у томе потлегу само на срце утицасмо) а поред свет тога с етичног гледашта будимо му само муларвоћ па се тада не бојмо да угнекти не ћемо.

Но како да се та реортанизација спроведе? Врло јено. Пре свега строго пред умом имајмо направљ речену цел нашет делана у основним разредима. Дакле, не говоримо му о цркви, реченици, монотеизму, уљу, глобелу итд. зато, што желимо да он с тим знањем брижира, већ знајмо да ће он (ученик) узевши лопту или чирку све то абстрахирати, а будимо подпуну задовољни, што ће прожман начинном и примером наше објект при сваком полудећу свом па и при при онако чинити, како ми желимо т. ј. биће најјаснији рефлекс личности нам.

Приспеги пак у стадиум способности и за разумно делане, свом снагом настојмо да му дүшу тим начинном и осажимо а починимо тиме, да му досада стечено онога на претлеј ставимо и

уједно о важности истога убедимо. То би нам био посао прве године повторне школе т. ј. да поновимо учено с пажњом на подпуно разумевање. Ово је тим пре нужно, јер је код нас тако рећи немогуће и VI. разред одржати. За време пак остале две године пружимо му све оно што ће му специјално као човеку, као члану вероисповеди, народности, општине и отачбине и као појединцу човечанства потребно бити. Ту га снабдимо знањем и начином за борбу против сваких непогода да никада не клоне.

Специјално како, којим редом и начином да се то за поменуте две године спроведе, аподиктице рећи једноме човеку потешко је; зато сам намеран о томе још премисљати, а остављам да и други о томе пресуђивају, своју рекну а сам ћу касније о томе своје мисли да изнесем. Но најцелисходније би било, да исто питање месни учитељски зборови, — а за тим епархијски у претрес узму (разуме се иницијативом више власти) своје резолуције донесу те то важно питање уреде.

П. Т.

ПРИМЕРИ ЗА ОБЈАШЊЕЊЕ КАТИХИЗИСА.

по Ј. Е. Шмиту.

О промислу божијем.

1. Један мисионар који је своје апостолске послове посвршавао око брега Либана, добије од свога старешине заповест, да иде у неко удаљено место. У томе путу доживио је он овај чудесни промисао божји.

Путујући са својим сапутником у ново опредељено место, свраћао сам у села у којима сам проповедао св. Еванђеље и упућивао верне за прави пут. Једног дана дође ми неки хришћанин и рече: молим те оче, дођи у мој стан, да мене и моју породицу исповедиш и пречестиш, јер ја већ одавно очекујем свештеника да то изврши, — а сада ми неки предосећај говори да ће се то скорим испунити. Ја га запитам: Је ли то место мени уз пут? а он одговори: Оно је доста заодно пошто живим — тако рећи — одељен од људи у шуми. Ја сам му морао одбити жељу пошто сам требао што пре отићи на своје определење; но он ме пољуби у руку и рече: Оче! ти ћеш инак нама доћи и то пре него што мислиш, јер ја ћу се за то са својима усрдно молити Богу. Ја продужим свој пут неосвртајући се на његов говор; али пошто смо били без вође, то се забунимо у некој гори и по њој смо лутали и мучили се једну ноћ и два дана. Друго вече нађемо се пред

неком кућом у тој пустињи. Ми се упутимо к њој и упропастисмо се када видесмо онога човека, који је био пре неки дан код мене. Сада се сетим његови речи „да ћу ипак доћи, јер он ће се Богу молити.“ Они су се сви јако обрадовали, исповедили и пречестили а ја сутра дан наставим свој пут са уверењем, да је Бог саслушао његову молитву и тако наредио.

2. Неког богатог младића ухвате гусари, продаду га као роба у Палестину и он је био опредељен од свога господара за говедара. Ту је била и једна робинја хришћанка, која се са њиме Богу молила и ослањала на његов промисао. Једног дана добију они прилику да побегну и понесу себи на пут јела и пића. Дању су се одмарали због врућине а ноћу су путовали даље. Већ су држали да су спашени; али трећи дан спазе из далека јахаче да јуре за њима. У оној страви уђу у неку пећину, која је у близини била и далеко се под земљу пружала. Они су се у њој скрили одма код врата у неки густ мрак и више су се ослоњали на помоћ Божију, него на сигурност места. Није дуго потрајало, а господар је стигао до пећине и заповеди слуги да их потражи у пећини. Слуга засењен од сунца, када је ушао унутра, није ништа видио, него је даље корачао вичући: Изађите напоље! Сада нећете побећи од свог господара! — Пошто се није нико одјавио, то је он све већма и већма викао и претио са голим мачем. У тај мах скочи једна лаџица удави слугу и одвуче га доле у пећину. Господар је био нестрпелив што је слуга тако дуго остао у пећини, те је мислио да се он бори са бегунцима, због тога скочи са своје камиле и утрчи са голим мачем у пећину да слуги помогне. Он је викао и претио док није лаџицу раздражио — она скочи и њега удави.

Тако су се сироти бегунци ослободили једне беде, али им је лаџица претила са опасношћу. Они су мирно стајали и препоручивали се Богу, који је избавио пророка Данила из чељусту лавова. Лаџица је пак имала мале, те видећи да је узнемирена у тој пећини, узме једно по једно и однесе их на друго сигурније место. Све су то видели бегунци и нису се смели маћи са свога места до сутра дан. Када су напоље изашли благодарне Богу на спасењу своме и одпутују на камилама господаревима у најближу варош. Ту су обоје ступили у моначески чин из благодарности Богу.

Крштење.

1. Оно изједначава све. — Један епископ чекао је у цркви да крсти дете неког богаташа, али међу тим примети једну сироту

жену у ћошку, која је донела дете на крштење. Он јој са благим гласом рече: „Дођи овамо, одма ћу крстити и то сиромашно дете; јер ја њега тако исто љубим у његовом сиромашном повитку, као и богаташко у богатом.“ Када је оба детета крстио онда рече ову поучну беседу. „Ова оба детета сада су пред Богом са свим једнака и у његовим очима једнако чиста и лепа. Оба су опредељена за заједничко небесно блаженство; али оба ће тамо доспети разнима путовима. Богато дете са љубављу ближњима, а сиромашно са смиренošћу и благодарношћу. Небесно царство отвориће се сиромашку ако стрпељиво сноси своје терете, а богаташу ако му олакшава исте. Првога ће бити добродетељ — благодарност а другог милосрђе. Ја би желио да се одма данас одпочну те добродетељи. Али сиромашно дете још не зна молити и његово мало срце још непознаје благодарност; зато ћу ја њега заступати као пастир и молити, па уједно и захвалити вам на ономе, што дарезљивом руком њему пружите. Богато дете још не може дати, оно непознаје свога маленог брата и још не осећа милосрђе; зато будите ви његови заступници у љубави и милосрђу, те ће ваш дарак донети благослов на дете и посветити му улазак у овај живот.“ Богаташи су се некако осећали обвезани богато даривати дете, а то је леп капитал био за сиромашка. Уједно је то била и поука за присутне.

2. Крштење прашта ове грехове. — Један богат племић узео је из милосрђа у своју кућу сина свога највећег дужника после смрти овога. Он је дете лепо васпитао, а када је велико нарастло то га је дозвоао себи у собу. Дечко је приметио на столу два писма, једно увијено у црну хартију а друго у златну. Племић узме оно писмо у црној хартији и преда му са упутством да га отвори и прочита. У њему је био написан дуг његовог оца а уједно и његов, који је утрошен на његово изобраење. Уплашен и блед натраг је дао дечко прочитано писмо и исекивао је шта ће томе следовати. Племић рече: „Видиш, тај је дуг сво наслеђство од твога оца, а при том си се и ти задужио за своје васпитање. На молбу мога јединог, сина опраштам ти све те дугове, и ево дерем писмено.“ Дечко је лакше дисао а племић настави: „Ти си сада без дуга, но ипак си сиром, јер немаш никаква имања. Ево ти предајем на молбу мога сина ово друго писмо у ком те посињујем и изједначавам у наслеђству са мојим сином. Сада не само да си без дуга, него си богат и облагорђен. Дечко се осећао са свим срећан.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BG

Са овом се параболом показује, да се човек са св. крштењем ослобођује, не само праотеческог греха, него и свога. Ма да је човек без греха, то ипак остаје душевно сирома; али њега је Бог посинио чрез свога јединородног сина и он добија право на наслеђство небесног царства ако се влада, као што закон прописује.

Прерадио **М. Борђошки** катихета.

О НАСТАВИ ПЕВАЊА У НАРОДНОЈ ШКОЛИ.

Уредбе о српским народним школама наређују, да се певање сматра као учевни предмет и да нар. учитељи обрађају пажњу и на тај предмет.

С радошћу примећујем да народни учитељи с вољом и трудом испуњавају своју дужност око певања, не само у школи него и ван школе, оснивајући у варошима и селима певачка друштва и да се види у више места красан резултат њихова рада. Певање је дакле учевни предмет у нар. школама и остаће као такав. У опште је познато, да певањем вежбамо слух и да је оно корисно учевно средство, јер певањем вежбамо уједно ум, оснажујемо тело и растерујемо расејаност. Задаћа певања јесте, да пробуди и оплемењава душу и оживљава осећаје народне. Учитељи нека настојавају да ђаци знају певати песме једно и двогласне и да знају црквено пјеније. На нижем степену нека се пева само по слуху, на средњем по слуху и по нотама, а на вишем само по нотама. Ако посматрамо поједине одсеке учевне основе, наћићемо да су најглавнији они, где се говори о оплемењавању мисли и осећаја — народних. Осим тога захтева учевна основа да певањем пробуђујемо у школи љубав према музици, јер она је у школи за већи број деце једино средство са којим се може музички дар појединаца приметити и са којим се таленат развијати и неговати може. Колико ли је славних музичара добило сјајно име само усљед тога што је савестан учитељ опазио дар њихов за музику те им препоручио даље образовање. Из тога се види да учевна основа исчекује добра и корисна средства. Средства којима би се означена целъ постићи могла доста су малена. Са теоричке стране нема учитељ друге задаће, него да децу научи да разазнају гласове високе и ниске, дугачке и кратке, јаке и слабе, и после ноте. Другим речима: Децу упознати са нотама по имену и вредности, после са разним означањем јачине и темпа с мере времена по којима се пева. Учитељу остаје дакле доста

времена, да научи децу лепо певати, да њихово певање и у истини на оплемењавање мисли утицати може. Циљ пробудити и неговати мисао за музику и утицати песмом на оплемењавање мисли ретко се у нар. школи око тога ради. И да је томе тако навешћу неколико узрока. Нижи разреди у којима би требали мисао и вољу за музику пробудити су понајвише ђацима препуњене, 70—80 деце је овде смештено међу којима има за цело 10 процената таквих који немају музичког слуха. Представимо себи певање, када сви из пуног грла почну као што се то обично догађа — да л' је могуће онда говорити о пробуђењу и неговању мисли за музику? Оплемењавати мисао може се само једино лепим певањем песама и садржајем текста истих. Ако није садржај песме поетичан него сасвим обичан, да л' се може са таквом песмом захтевима основе за доста учинити. Обично се учи певање у нар. школама овим начином, кад учитељ изабере коју песму из читанке, пева прву строфу тако дуго пред децом док деца мелодију и текст упамте. Кад би сва деца у нижим разредима имали толико слуха да одпевану песму одмах подражавати знају, била би овака настава у певању на месту, јер би то био најкраћи пут, са којим би се могло постићи оно, што желимо. Али ја сам приметио да међу ђацима има неколико који музичким слухом не владају, осим тога има и доста ђака који више пута отпевану песму подражавати не знају. Услед тога је погрешно ако сви ђаци песму по учитељу подражавају, као што код сваког предмета тако и код певања је нужно, да учитељ позна ђаке по степену му њихове способности. Код певања је лакша способност појединога познати, него што код других предмета, јер немора овде испитивати. Ако непевају сви ђаци скупа него по одсецима дозна учитељ лако оне ђаке који добро не певају. При понављању познамо оне ђаке, који просто никаквог музикалног слуха немају, и после они који чешћим понављањем песме, исту одпевати знају. Ако учитељ на тај начин своје ђаке позна, има у будућем много посла уштеђено. Нека онда певају нову песму најпре најспособнији ђаци после заједно с њима слабији и на свршетку дође ред на најслабије. Било би погрешно најслабије ђаке занемарити. Забављамо се при певању са најслабијим истом мером као и код других предмета и уверићемо се да ће многи од њих временом добро певати знати, код некојих остаће ипак заман.

Ако нам не сметају други, можда важнији педагошки узроци наместићемо рђавог певача између два добра певача и увидићемо

често да и ово средство помогне. На оваки начин пробудиће и неговаће се смисао за музику. Настојавајмо, да ђаци лепо песме певати знају. Ђаци не певају лепо, ако вичу, и ако се не пази на најнужније предавање т. ј. (пијано) piano, pianissimo, forte и т. д. и на правилно, чисто изговарање речи. Чим више ђака тим јаче сваки поједини пева: јер сваки хоће сам себе да чује. Опонићати ђаке, да се умире, мало помаже. Ако имамо већи број ђака, дајемо и добро увећбану песму најпре једној а после другој половини певати. Ако је песма од више стихова нека пева први стих један а други стих други одсек ђака. Ако оваким начином радимо постигнућемо да добрим избором песме, текста и лепим предавањем исте, мисао ђака за музику неговања и пробубења буде. На вишим степенима незахтева се певање по слуху, него на темељу нота. Зато је нужно ђаке пре упознати са нотама. Певање на темељу нота може бити двоструко.*) Из нота певају они, којима је пре нужно све помоћу каквог музичког настроја извећбати. Таким начином н. пр. пева већи број певача у певачким друштвима. Друго је пак певати с' нотама т. ј. песму одпевати без помоћу каквог музичког настроја или учитеља који би мелодију песме више пута пред певачима одпевао и да су певачи у стању поједине размаке (интервале) нотама означене не само по слуху подражавати него на темељу постигнутог певачког знања, без туђе помоћи певати. То је у истини захтевање велико и тврдимо да поред најбоље воље подпуна целъ постићи се не може. До сада смо се занимали само певањем једногласним. Пошто пак учевна основа захтева и двогласно певање, хоћу и о овом коју да прозборим. Признајем да нисам никако за двогласно певање у нар. школи, и то из практичног, музичког и естетичког гледишта. Задаћа певања у нар. школи је развити темељна средства те уметности, извећбати донекле музички слух, грло и музичко сватање, и подати певачима малу збирку песама за каснију употребу. Из музичког гледишта, нисам за двогласно певање из тог узрока, што двогласно певање не може за доста учинити захтевима, са хармоничне странке што се саме композиције тиче. Посматрамо ли са естетичког гледишта примитивни и шаблонски начин којим је у двогласној школској песми други глас обично написан, уверићемо се, да је за ђаке много корисније певају ли ученици лепо једногласно и већ због тога, што ако се пева двогласно, знаће мелодију само они који прим певају, они који певају секунд не ће

*) Ил певамо из нота или с' нота.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

себи прибавити никакву збирку песама тиме ће пак за њи настава у певању бити без икакве користи.

Двогласно и трогласно певање већ кад се исто захтева нека се негује и нека се учи у вишим девојачким и грађанским школама у гимназији, реалци, и обртним школама, али не у нар. школи. Најпре оно што је нужно и корисно, а после оно што је лепо и угодно. Досада сам сравнио успех наставе у певању у нар. школи, према захтевима учевне основе и навео сам средства која могу бољи успех допринети, сада навешћу и узроке који мање задовољан успех проузрокују. Овамо спадају: 1. потчињено уврштење певања међу остале наставне предмете. 2. Распоред часова. 3. Равнодушност појединих учитеља према певању. 4. Оскудица у добрим збиркама школских песама. Прозборићемо о сваком узроку обашка. Што се тиче уврштења певања међу остале наставне предмете, то признајем, да се не може певање као најглавнији предмет сматрати, У томе се не да што мењати. При састављају распореда часова дало би се пре што променути, али не свуда. Услед познате школске наредбе одређена је настава неких предмета пре подне, а других после подне. Пошто је пак за наставу у певању по пол часа одређено допуњује се често други пол часа другим којим предметом на цео час, и то на уштрб другог одређеног пол часа за певање. Опет зато могла би настава у певању напредовати, само да се по који учитељи са већом вољом и трудом томе предмету одају. При избору песме треба пазити на мелодију, текст и непевати нпр. песме о пролећу зими, о зими лети. Мелодије школских песама нека буду веселе, лако сватљиве и не сентиметалне, или жалосне, и обиму дечијег гласа примерне, јер певање је безазлена угодна забава. Текст нека буде удешен према сваћању и знању деце. Са здравственог гледишта је и певање од велике користи јер развија плућа и шири прса, проузрокује лако дисање и чисти крв. Деца која рано почињу певати и често певају, не ће патити од плућних болести нити ће постати тесногрудна.

Певањем оштримо слух и исправљамо рђав изговор појединих сугласника. На свршетку још неколико примедба.

1. Да л' требамо вежбати напев са текстом заједно или најпре текст а после напев учити! Обоје има своје првенсто. Вежбамо ли напев са текстом заједно, уштедимо времена и постигнућемо исти резултат као што код других начина.

2. Треба ли певати за време гимнастике? Са музичког и здравственог гледишта је то противно.

3. Треба ли децу у нар. школи честимице уознати са главним појмовима музике? Ја сам одлучно противан простом механизму и означао сам у почетку што је неопходно нужно из теорије музике знати. Учевна основа захтева једно и двогласно певање по слуху и по нотама. То нека буде свакоме учећи певање правцем примећујем још једаред, да имамо оскудицу у добрим школским песмама. Овоме би се могло на пут стати, кад би сви учитељи заједнички се потпомагали и саставили из добрих школских песама појединим познате, збирку која би савесно прегледана и уређена осетљиву празнину у школској литератури испунила.

Пре кратког времена издала је српска манастирска штампарија у Ср. Карловцима „песмарицу“ за православне вероисповедне српске нар. школе, коју је израдио Александер Јорговић учитељ у срп. вишој девојачкој школи новосадекој. Ово врло добро дело, које ће за наставу у певању од користи бити, одобрено је решењем В. Школског Савета од 17. августа 1896. бр. Ш. С. 298/196. за школску књигу при настави у певању за срп. нар. школе. Овој песмарици решењем вел. Саборског Одбора одређен је дар од 200 фор.

Др. Блажек.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Број српских вероисповедних основних школа и учитеља. По најновијим званичним податцима у Угарској има 403 српске вероисповедне основне школе са толико учитељских снага, и 12 српских вероисповедних забавишта са 12 забавиља. Од учитељских снага су 299 учитељи, 104 учитељице и 12 забавиља.

У Хрватској и Славонији само у 17 црквених општина постоје српске вероисповедне школе са 37 одељених школских разреда у којима делају 37 учитељских снага и то 25 учитеља и 12 учитељица. И тако у целој Митрополији карловачкој имамо 440 школа са толико учитељских снага, од којих су 324 учитеља а 116 учитељица.

Да би могао лист овај и даље до краја године излазити, позивају се сви дужници, који до сада платили нису за прошле године, да то што скорије учине. Исто тако умољавају се и она господа, која лист примају, а за ову годину нису нам још претплату послали, да то што скорије учине.

Администрација „Шк. Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.